

Plan för trygghet och studiero vid skolor och förskolor i Alvesta kommun

2020–2021

Reviderad 2020-06-25

Förord

Alla barn, elever och studerande har rätt till en trygg och stimulerande miljö fri från diskriminering. Förskola och skola ska arbeta främjande och förebyggande för att motverka diskriminering och undanröja hinder för allas lika rättigheter och möjligheter i verksamheten.

(Diskrimineringsombudsmannen, 2017)

”Alla verksamheter som regleras i skollagen är skyldiga att vidta åtgärder för att motverka kränkande behandling av barn och elever. Bestämmelserna i 6 kapitlet skollagen gäller för förskola, förskoleklass, grundskola, grundsärskola, specialskola, sameskola, fritidshem, gymnasieskola, gymnasiesärskola, kommunal vuxenutbildning och särskild utbildning för vuxna. De gäller även för sådana särskilda utbildningsformer och annan pedagogisk verksamhet som bedrivs i stället för utbildning inom skolväsendet.” (Skolverket, 2017)

Samtliga enheter inom Utbildningsförvaltningen ska följa denna plan med rutiner och mallar i arbetet mot diskriminering, trakasserier och kränkande behandling. Respektive rektor ansvarar för att berörda delar kommuniceras och implementeras inom sitt ansvarsområde. Varje skola utarbetar efter denna plan en egen plan för arbete mot kränkande behandling och diskriminering.

Innehåll

Förord	2
Aktiva åtgärder ska omfatta hela verksamheten.....	5
Samverkan ska ske med barn, elever och personal.....	5
Olycksfall, skador, kränkningar, trakasserier och diskriminering i förskolan och skolan	6
Skadedefinitioner	6
Tillbud	6
Olycka.....	6
Våld, hot, trakasserier, diskriminering, kränkande behandling	6
Plan för arbete mot kränkande behandling och diskriminering - varje förskolas och skolas arbete	7
Vad ska en plan mot kränkande behandling innehålla?	7
Dokumentation	Fel! Bokmärket är inte definierat.
Skolans och förskolans aktiva åtgärder för att motverka trakasserier och diskriminering	8
Dokumentation	7
Arbetsgång	8
Undersöka risker och hinder	8
Analysera orsaker.....	9
Genomföra åtgärder	9
Följa upp och utvärdera	10
Förbud mot repressalier.....	11
Utbildningsförvaltningens riktlinjer mot trakasserier och sexuella trakasserier	12
Rutin vid misstanke om eller upptäckt av sexuella trakasserier eller trakasserier.....	12
Dokumentation	13
Utbildningsförvaltningens rutiner vid inkommande anmälan om kränkande behandling/diskriminering/trakasserier	14
Ordningsregler	15
Ansvarsfördelning och rutiner.....	16
Rektor har ansvar för att	16
Pedagoger har ansvar för att.....	16
All personal i förskolan/skolan har ansvar för att	16
Elever har ansvar för att.....	17
Vårdnadshavare bör	17
Rutiner för att utreda och åtgärda då misstanke finns att en elev blivit kränkt, trakasserad eller diskriminerad	18
Kränkningar på nätet.....	20
Vad skiljer kränkningar via sociala medier från andra former av kränkningar?.....	20
Skolans ansvar	20
Handlingsplan vid spridande av odemokratiska värderingar.....	21

Begrepp.....	22
Diskriminering	22
Trakasserier	22
Sexuella trakasserier.....	22
Kränkande behandling.....	22
Repressalier	23
Främjande arbete	23
Förebyggande arbete	23
Åtgärdande arbete	23
Mobbning	23
Utbildningssamordnare.....	24
Diskrimineringsgrunder.....	24
Kön	24
Könsidentitet eller könsuttryck	24
Etnisk tillhörighet.....	24
Religion eller annan trosuppfattning.....	24
Funktionsnedsättning.....	25
Sexuell läggning.....	25
Ålder.....	25
Bristande tillgänglighet.....	25

Aktiva åtgärder ska omfatta hela verksamheten

Varje enskild verksamhet, det vill säga förskola, skola eller motsvarande, ska arbeta med aktiva åtgärder enligt lagens bestämmelser. Varje rektor ansvarar för att undersökning, analys, åtgärder, uppföljning och utvärdering sker och planen ska innefatta alla verksamhetsformer som enheten driver verksamhet för.

På ett allmänt plan kan arbetet exempelvis handla om kompetensutveckling för personalen för att öka medvetenheten och kunskapen om diskriminering.

Arbetet kan också till exempel innebära att lärare och pedagoger vid planeringen väljer arbetsätt och pedagogiskt material så att alla barn och elever kan delta på likvärdiga villkor.

Samverkan ska ske med barn, elever och personal

Skolan ska i sitt arbete med aktiva åtgärder samverka med de som deltar i utbildningen och med personal i verksamheten. Samverkan ska ske i hela arbetet med aktiva åtgärder, från undersökning och analys till de åtgärder som behöver genomföras samt i uppföljningen och utvärderingen.

Även arbetet med att ta fram riktlinjer och rutiner mot trakasserier och sexuella trakasserier ska göras i samverkan, läs mer om detta på www.do.se.

Det är skolan som ansvarar för att arbetet ska ske i samverkan och som i varje enskild verksamhet får bedöma hur den ska gå till.

Olycksfall, skador, kränkningar, trakasserier och diskriminering i förskolan och skolan

Från och med höstterminen 2020 görs anmälan om tillbud och olycksfall i verktyget TOR, se länk nedan. TOR står för tillbud, olycka och riskobservation och är ett digitalt verktyg som används för att kontinuerligt förbättra arbetsmiljön i skolan och förskolan.

Skadedefinitioner

Tillbud

Tillbud är en oönskad händelse som kunnat leda till ohälsa eller att olycksfall inträffat. Tillbudet ska inte ha medfört någon skada. Ett exempel är om en elev med födoämnesallergi blir erbjuden fel mat men inte hinner äta den innan misstaget upptäcks.

Anmälan görs skyndsamt i TOR på följande länk:

<https://inloggad.draftit.se/public/kb-process-anmalan/?invitation=rFSA2ksyGVsLdkRJxQCjJPAKfzF689hf5X6GSIAU8nQgqXrnXdD4gw%3d%3d>

Olycka

Olycka är när ett barn eller en elev råkat ut för händelse som medfört fysisk skada som krävt sjukvårdande insats (elastisk linda, bandage) på skolan eller annan plats (hemmet eller sjukvården). Olycksfall kan även vara när allergi/förgiftnings symtom uppstått eller ångest och svår rädsla medfört att eleven behövt gå hem eller uppsöka vård.

Anmälan görs skyndsamt i TOR på följande länk:

<https://inloggad.draftit.se/public/kb-process-anmalan/?invitation=rFSA2ksyGVsLdkRJxQCjJPAKfzF689hf5X6GSIAU8nQgqXrnXdD4gw%3d%3d>

Våld, hot, trakasserier, diskriminering, kränkande behandling

Verbala och/eller fysiska trakasserier som kränkt eleven så att hen mått eller mår psykiskt dåligt eller har skadats fysiskt.

Anmäl skyndsamt händelsen på följande länk:

<https://inloggad.draftit.se/public/kb-process-anmalan/?invitation=oTTpePryVQuSjlPqx%2bBoFcP4R%2fPe0xXM4O7RKnGCrCZ33I3WSR7GEg%3d%3d>

Plan för arbete mot kränkande behandling, diskriminering och trakasserier- varje förskolas och skolas arbete

Huvudmannen är enligt skollagens 6 kapitel 6 – 8 §§ skyldig att se till att det i varje verksamhet (till exempel i varje förskola eller skola) årligen upprättas en plan mot kränkande behandling.

Bestämmelser om förbud med mera mot diskriminering i samband med verksamheten regleras i diskrimineringslagen (2008:567).

Arbetet enligt ovanstående är delegerat till rektor.

Planen mot kränkande behandling, diskriminering och trakasserier är ett viktigt stöd i arbetet att förebygga och förhindra kränkande behandling, diskriminering eller trakasserier av barn och elever

Det är viktigt att planen är känd hos all personal i verksamheten och hos barn, elever och vårdnadshavare. Rektor ansvarar för att planen publiceras på lärplattform för respektive enhet, tillgänglig för elev, personal och vårdnadshavare.

Dokumentation

Dokumentation kring riskbedömningar samt dokumentation/redogörelser för insatser mot kränkande behandling, diskriminering, trakasserier eller sexuella trakasserier görs i *Plan för arbete mot kränkande behandling och diskriminering*, eller motsvarande. Skolan eller förskolan har alltså en plan för båda dessa områden.

Vad ska en plan mot kränkande behandling innehålla?

En plan mot kränkande behandling ska innehålla:

- En översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av barn och elever.
- En redogörelse för vilka åtgärder som verksamheten planerar att påbörja eller genomföra under det kommande året.
- En redogörelse för hur de planerade åtgärderna i föregående års plan har genomförts.

I planen ska också anges vem som är ansvarig för att åtgärderna genomförs och hur dessa ska följas upp och utvärderas. De mål som verksamheten har satt upp ska också anges i planen. Planen bör också innehålla de rutiner som verksamheten har för akuta situationer.

Det är bra om planen innehåller en redogörelse för hur barn och elever medverkar i arbetet med aktiva åtgärder.

Vad ska en plan med aktiva åtgärder för att motverka trakasserier och diskriminering innehålla?

Utgångspunkten är att alla barn och elever ska kunna delta i all verksamhet på likvärdiga villkor oavsett kön, könsidentitet eller könsuttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder. Det kan också handla om någon av de sex formerna av diskriminering som finns i lagen, t ex indirekt diskriminering, bristande tillgänglighet, trakasserier eller sexuella trakasserier.

Arbetet med aktiva åtgärder omfattar i korthet att inom varje verksamhet

- Arbeta fortlöpande i fyra steg (undersöka, analyser, åtgärda samt följa upp och utvärdera)
- Ta fram, följa upp och utvärdera riktlinjer och rutiner för att förhindra trakasserier och sexuella trakasserier
- Dokumentera alla delar av det fortlöpande arbetet
- Samverka med dem som deltar i utbildningen och anställda i verksamheten

Arbetsgång vid arbete med Plan för arbete mot kränkande behandling och diskriminering

Undersöka risker och hinder

Skolan ska undersöka verksamheten för att upptäcka eventuella risker för kränkande behandling, trakasserier, sexuella trakasserier, diskriminering eller repressalier eller andra hinder för barns och elevers lika rättigheter och möjligheter. Det kan vara reella, faktiska hinder och hinder i form av attityder, normer och strukturer.

Följande delar är obligatoriska inslag vid kartläggning:

- Enkäter:
 - Utbildningsförvaltningens gemensamma elevenkät till grundskolan och fritidshemmet. Enkäten distribueras digitalt av kvalitetsutvecklare och resultat delges enheterna via rektor och kurator.
 - Utbildningsförvaltningens gemensamma enkät till vårdnadshavare i förskolan.
- Olycksfall, tillbud och riskobservation (TOR):
 - Anmälan och utredningar sker löpande efter behov.
 - Systematiska kartläggningar t ex vid EHT.

- Utredningar om trakasserier, diskriminering eller kränkande behandling (KB Process):
 - Anmälan och utredningar sker löpande efter behov.
 - Systematiska kartläggningar t ex vid EHT.

- Hälsosamtal, samtal med kurator eller liknande:
 - Kartläggning på en övergripande nivå (ej individ) från hälsosamtal, samtal med kurator eller liknande samtal.

Analysera orsaker

Efter undersökningen, i det andra steget, ska skolan analysera orsakerna till de upptäckta riskerna och hindren. Det handlar alltså om att reflektera, analysera och dra slutsatser om varför det ser ut som det gör. Det kan också hända att flera undersökningar behöver göras för att få syn på risker och hinder som först inte visade sig.

Följande delar är obligatoriska inslag vid analys av orsaker:

- Elevenkät/enkät till vårdnadshavare i förskolan:
 - Respektive enhet reflekterar, analyserar och drar slutsatser av resultaten för elevenkäten/enkät till vårdnadshavare.
 - Enkätresultat diskuteras i elevråd och i klasser.
 - Vid behov gör enheten fler undersökningar för att få syn på risker som först inte visade sig eller där fördjupad analys behövs.

- Hälsosamtal/samtal med kurator:
 - Skolan reflekterar, analyserar och drar slutsatser av genomförda samtal (ej individnivå). Detta görs minst två gånger per termin eller efter behov.

- Olycksfall, tillbud och riskobservation
 - Förskolan/skolan reflekterar, analyserar och drar slutsatser efter varje enskild utredning.
 - En gång per läsår görs en sammanfattande bedömning om vad som behöver föras in i planen.

- Utredningar om trakasserier, diskriminering eller kränkande behandling:
 - Förskolan/skolan reflekterar, analyserar och drar slutsatser efter varje enskild utredning.
 - En gång per läsår görs en sammanfattande bedömning om vad som behöver föras in i planen.

Genomföra åtgärder

Här ska åtgärder ske för de förebyggande och främjande åtgärderna som skäligen kan krävas utifrån vad undersökningen och analysen visar.

Åtgärderna ska tidplaneras och genomföras så snart som möjligt. Det ska också här anges vem som är ansvarig för åtgärden.

Följande delar är obligatoriska inslag vid genomförande av åtgärder:

- Enkäter och hälsosamtal/samtal med kurator:
 - Respektive enheter planerar och genomför åtgärder, förebyggande och främjande, som krävs utifrån undersökning och analys.
- Olycksfall, tillbud och riskobservation
 - Åtgärder genomförs, förebyggande och främjande, löpande efter varje enskild utredning.
 - En gång per läsår görs en sammanfattande bedömning om vilka åtgärder som behöver föras in i planen.
- Utredningar om trakasserier, diskriminering eller kränkande behandling:
 - Åtgärder genomförs, förebyggande och främjande, löpande efter varje enskild utredning.
 - En gång per läsår görs en sammanfattande bedömning om vilka åtgärder som behöver föras in i planen.

Följa upp och utvärdera

Skolan ska följa upp och utvärdera arbetet med undersökningen, analysen och åtgärderna. Resultatet av arbetet ska utvärderas för att kunna ta ställning till hur det fungerat och om de kortsiktiga och långsiktiga mål som satts upp har uppfyllts. När detta är klart ska erfarenheterna gå att använda i steg ett (undersökningen), det vill säga nästa cykel av aktiva åtgärder.

Följande delar är obligatoriska inslag vid uppföljning och utvärdering:

Skola/förskola:

- Varje förskola/skola ska ha ett systematiskt arbete under året i enlighet med ovanstående fyra punkter.
- Plan för arbete mot kränkande behandling och diskriminering upprättas och utvärderas årligen.
- Utredningar kring trakasserier, diskriminering och kränkande behandling rapporteras till berörd verksamhetschef då utredning är avslutad.

Utbildningsförvaltningen:

- Det löpande arbetet följs upp i samband med del C i det systematiska kvalitetsarbetet
- Utredningar kring trakasserier, diskriminering och kränkande behandling rapporteras till nämnden vid varje sammanträde.
- Utredning kring trakasserier, diskriminering och kränkande behandling följs upp med respektive rektor när utredning är slutförd (sker i KB Processverktyg, Draftit).

Förbud mot repressalier

I enlighet med skollagens 6 kapitel 11 § får huvudmannen eller personalen inte utsätta ett barn eller en elev för repressalier på grund av att barnet eller eleven medverkat i en utredning, anmält eller påtalat att någon t ex kränkt, trakasserat eller diskriminerat någon.

Utbildningsförvaltningens riktlinjer mot trakasserier och sexuella trakasserier

Utbildningsförvaltningen i Alvesta kommun har nolltolerans mot sexuella trakasserier, trakasserier eller diskriminering som har samband med någon av de sju diskrimineringsgrunderna. Det ska heller inte förkomma någon form av repressalier.

Alla anställda har ett ansvar att barn, elever och studerande respekteras som individer och får utvecklas i trygghet. Med detta följer även ett ansvar för att ingen blir utsatt för sexuella trakasserier eller trakasserier. Detta innebär att varje anställd alltid måste vara observant och lyhörd och direkt agera och ingripa om detta skulle ske, oavsett från vem och var.

Rutin vid misstanke om eller upptäckt av sexuella trakasserier eller trakasserier

- ✓ Rektor skall omedelbart kontaktas. Ifrågasätt aldrig ett barns/elevs/studerandes trovärdighet. Du som anställd har inte till uppgift att värdera eller döma.
- ✓ Om du som personal misstänker eller får veta att något barn/elev studerande är utsatt för trakasserier eller sexuella trakasserier är du skyldig att skyndsamt anmäla detta till rektor. Anmälan görs av personal via följande länk:
<https://inloggad.draftit.se/public/kb-process-anmalan/?invitation=oTTpePryVQuSjIPqx%2bBoFcP4R%2fPe0xXM4O7RKnGCrCZ33I3WSR7GEg%3d%3d>
- ✓ Om en elev känner sig utsatt för trakasserier eller sexuella trakasserier kan denne kontakta någon personal som den känner förtroende för. Denna personal är skyldig att skyndsamt anmäla till rektor på ovanstående länk.
- ✓ Om en elev misstänker eller vet att någon annan elev är utsatt för trakasserier eller sexuella trakasserier kan denne kontakta någon personal den känner förtroende för. Denna personal är skyldig att skyndsamt anmäla till rektor på ovanstående länk.
- ✓ Om du som vårdnadshavare får kännedom om att ditt eller någon annans barn blir utsatt för trakasserier eller sexuella trakasserier i förskola eller skola, tag kontakt med personal på skolan. Denna personal är skyldig att skyndsamt anmäla till rektor på ovanstående länk.
- ✓ Anmälan till huvudman sker automatiskt vid anmälan till rektor via ovanstående länk.
- ✓ Rektor är skyldig att se till att utreda de misstänka trakasserierna.

- ✓ Om utredningen visar att en elev är eller har blivit utsatt för trakasserier eller sexuella trakasserier är rektor och skolans personal skyldiga att göra något för att det inte ska hända igen.

Dokumentation

Dokumentation kring riskbedömningar samt dokumentation/redogörelser för förebyggande och främjande insatser mot trakasserier och sexuella trakasserier görs i skolans årliga Plan för arbete mot kränkande behandling och diskriminering.

Utbildningsförvaltningens rutiner vid inkommande anmälan om kränkande behandling/diskriminering/trakasserier

1. Nämndsekreterare och verksamhetschef tar emot anmälan om kränkande behandling/diskriminering/trakasserier via webblänk.
 -
2. Verksamhetschef ansvarar för att följa upp med berörd rektor hur utredningen och eventuella åtgärder fortskrider.
 -
3. Sammanställning av inkomna anmälningar görs av nämndsekreterare inför varje nämndssammanträde.
 -
4. Kartläggning och analys av inkomna anmälningar och utredningar med tillhörande åtgärder görs en gång per termin på förvaltningsnivå av kvalitetsutvecklare och redovisas i samband med det systematiska kvalitetsarbetet del C.

Ordningsregler

Alla skolor ska ha tydliga ordningsregler som är framtagna i samarbete med och väl förankrade hos elever, personal och föräldrar. Ordningsreglerna kan ses som en sammanfattning av en bredare och djupare diskussion om relationer, respekt för varandra och ansvar för den gemensamma skolmiljön. Reglerna ska vara ett levande dokument som personal och elever kan återkoppla till om det uppstår besvärliga situationer.

Av ordningsreglerna bör framgå vad konsekvensen blir om eleven bryter mot dessa. Skolledningen har dock inte några andra disciplinära åtgärder att ta till än de som följer av skollag och förordning.

Arbetet med ordningsreglerna och plan mot kränkande behandling och diskriminering bör integreras i varandra, präglas av ett helhetstänkande samt kontinuerligt ses över.

Vad säger lag/förordning?

Rektorn ansvarar för att det finns ordningsregler för varje skola. Ordningsreglerna ska utarbetas och följas upp under medverkan av lärare, övrig personal, företrädare för eleverna och vårdnadshavare i grundskolan/obligatoriska särskolan.

Ansvarsfördelning och rutiner

För att säkerställa att arbetet mot diskriminering, trakasserier, sexuella trakasserier och kränkande behandling sker på ett tillfredsställande sätt och att alla rutiner följs har Utbildningsförvaltningen tagit fram nedanstående förslag för ansvarsfördelning och insatser.

Ett barns/elevs trovärdighet ska aldrig ifrågasättas. Du som anställd har inte till uppgift att värdera eller döma. Utredningen ska påvisa om det skett en kränkning, trakasserier eller diskriminering.

Rektor har ansvar för att

- Skyndsamt anmäla till huvudmannen om det kommer till skolans kännedom att ett barn eller en elev upplever sig kränkt, diskriminerad eller trakasserad
- Utredning sker på enheten och att åtgärder och uppföljning sätts in efter behov
- Se till att en Plan för arbete mot kränkande behandling och diskriminering upprättas årligen
- Se till att ett främjande och förebyggande arbete mot kränkande behandling, diskriminering, trakasserier och sexuella trakasserier genomförs varje år på enheten
- Se till att all personal har kunskap om Plan för trygghet och studiero samt agerar utifrån den
- Se till att barn och elever är delaktiga i arbetet med de aktiva åtgärderna
- Publicera enhetens Plan för arbete mot kränkande behandling och diskriminering på lärplattform

Pedagoger har ansvar för att

- Skyndsamt anmäla via webblänk till rektor vid misstanke om att ett barn eller en elev blivit kränkt, diskriminerad eller trakasserad
- Eleverna i början av varje termin får ta del av och förstår innebörden i Plan för trygghet och studiero samt Plan för arbete mot kränkande behandling och diskriminering
- Informera vårdnadshavare om desamma vid föräldramöten
- Aktivt främja och förebygga arbetet mot diskriminering, trakasserier, sexuella trakasserier och kränkande behandling

All personal i förskolan/skolan har ansvar för att

- Skyndsamt anmäla via webblänk till rektor vid misstanke om att ett barn eller en elev blivit kränkt, diskriminerad eller trakasserad
- Omedelbart agera vid diskriminering, trakasserier, sexuella trakasserier och kränkningar av elever genom tillsägelse och anmälan till rektor.
- Aktivt främja och förebygga arbetet mot diskriminering, trakasserier, sexuella trakasserier och kränkande behandling

Personal som upplever att annan personal diskriminerar, trakasserar eller kränker barn/elever ska skyndsamt anmäla detta till rektor.

Ett barns/elevs trovärdighet ska aldrig ifrågasättas. Du som anställd har inte till uppgift att värdera eller döma.

Elever har ansvar för att

- Visa respekt för och hänsyn mot skolans personal och andra elever som en del av det gemensamma ansvaret för arbetsmiljön på skolan.
- Ta del av Plan för trygghet och studiero samt Plan för arbete mot kränkande behandling och diskriminering och handla utifrån den. Som elev i Alvestas kommun förutsätts man respektera andra och visa hänsyn.
- Informera en vuxen på skolan om någon elev blir utsatt för kränkande behandling eller diskriminering.

Vårdnadshavare bör

- kontakta förskolan/skolan om deras barn berättar om trakasserier, sexuella trakasserier eller kränkningar i förskolan/skolan, oavsett om dessa är riktade mot det egna barnet, annans barn eller om det är barnet själv som kränker.

Rutiner för att utreda och åtgärda då misstanke finns att en elev blivit kränkt, trakasserad eller diskriminerad

När det kommer till en personals kännedom om misstanke att en elev blivit kränkt, trakasserad eller diskriminerad av annan elev eller personal, ska anmälan skyndsamt ske till rektor (se rutin för anmälan). Det är utredningen som ska visa om eleven blivit kränkt, trakasserad eller diskriminerad.

All utredning och eventuella åtgärder ska dokumenteras i KB Processverktyg (Draftit). Anmälan görs på:

<https://inloggad.draftit.se/public/kb-process-anmalan/?invitation=oTTpePryVQuSjIPqx%2bBoFcP4R%2fPe0xXM4O7RKnGCrCZ33I3WSR7GEg%3d%3d>

Nedan benämns kränkningar, trakasserier och diskriminering som kränkningar även om dessa inte ska likställas i senare bedömning.

1. Den personal som upptäcker eller får kännedom om att en elev känner sig kränkt ska genast ingripa. Anmälan görs till rektor enligt rutin.
2. Rektor fördelar utredningsuppdraget till lämplig personal på skolan. Utredning inleds skyndsamt.
3. Samtal förs snarast med samtliga inblandade.
 - a. Tala med den som utsatts för kränkning
 - b. Tala sedan med den eller de som utfört kränkningen
 - c. Om ord står mot ord, tala med eventuella vittnen
4. Utredningen ska ge tillräcklig med information och kunskap om situationen för att kunna bedöma vilka åtgärder som behöver vidtas för att eventuella kränkningar ska upphöra. Utredningen ska vara objektiv och allsidig.

Samtalet ska utgå från nedanstående frågor:

- a. Vad har hänt?
- b. När har det hänt?
- c. Vilka har varit inblandade?
- d. Var hände det?
- e. Fanns det andra vittnen till händelsen?

Samtliga inblandade ska ge sin syn på det inträffade. Det är viktigt att i samtalet utgå från vad som faktiskt har hänt, frågor och påståenden får *inte* vara allmänt hålla så att själva händelsen inte framgår.

Ibland kan det vara tillräckligt att genom några frågor få händelsen klarlagd men en sådan enkel utredning kan dock bara anses tillräcklig om händelsen varit bagatellartad och situationen därefter är upklarad.

5. Kontakta inblandade elevers vårdnadshavare och berätta vad som hänt och hur skolan arbetar vidare i ärendet.
6. Om kränkning konstaterats sätts åtgärder in för att kränkningarna omedelbart ska upphöra.
7. Uppföljande samtal hålls och ärendet avslutas när den utsatta eleven anser att ärendet är utagerat och situationen känns bra.

Skadeanmälan görs i TOR i samband med att någon får en fysisk skada. Vid allvarigare skada ska anmälan göras till Arbetsmiljöverket (www.anmalarbetskada.se).

Om handlingen är av brottslig karaktär kan händelsen polisanmälas av rektor. En förutsättning för en polisanmälan, enligt JO, är att den misstänkte förövaren är minst 12 år.

När som helst i ovanstående steg måste skolan göra bedömning och en anmälan ska göras till socialtjänsten.

Kränkningar på nätet

Skollagen kräver att den som driver skolan utreder kränkningar som sker på skolan eller har anknytning till skolan. Den som arbetar på skolan och ser en kränkning måste anmäla det till rektorn. Det spelar ingen roll om det skett i korridoren, på skolgården eller på internet.

Nätmobbing är lika allvarligt som andra typer av kränkningar.

Skolan är skyldig att utreda händelsen. Rektorn ska anmäla händelsen till huvudmannen.

Vad skiljer kränkningar via sociala medier från andra former av kränkningar?

Viktigast är den spridning och exponering som kränkande yttringar och tillmälen får via den digitala tekniken. En annan skillnad är att det närhelst och varhelst finns arenor och forum för dessa kränkningar. På så sätt kan elevernas aktiviteter på fritiden spela en allt större roll för skolans likabehandlingsarbete. Samtidigt som de digitalt förmedlade kränkningarna har förutsättningar att nå fler mottagare, och dröja sig kvar i sin digitala uttrycksform, medför de också ökade möjligheter till såväl dokumentation och avsändarspårning.

Skolans ansvar

Om elevens möjligheter till deltagande i skolverksamheten och uppnående av målen beskärs har skolan ett ansvar att ingripa. Detta gäller även om orsakerna finns i situationer som inträffat utanför skolan. Med andra ord har skolan ett generellt ansvar och då även om orsakerna står att finna i nätburna kränkningar – närhelst och varhelst de har yttrats. Varje skola måste därför ha en beredskap för att kunna hjälpa berörda elever och deras vårdnadshavare att hantera och i möjligaste mån avlägsna kränkande yttranden som publicerats. Om vårdnadshavare och elever inte förmår att hitta gångbara lösningar på situationen, och skolan bedömer att det har en menlig inverkan på elevens skolsituation, så kvarstår skolans ansvar att söka en lösning. Skolans rekommendation är att eleverna tar en skärmdump/bild för att dokumentera kränkningar på nätet. Det är viktigt att i likabehandlingsarbetet även innefatta en plan för det förebyggande arbetet kring sociala medier men också en handlingsberedskap för "icke önskvärda" händelser.

För mer information:

<http://www.krankt.se/> <http://beo.skolinspektionen.se/sv/For-huvudman/krankningar-pa-internet/>

Handlingsplan vid spridande av odemokratiska värderingar

Förskolan/skolan ska inte acceptera spridande av odemokratiska värderingar.

Vid observation av propaganda/reklamföring förknippad med odemokratiska värderingar, ex klädsel, musik, agiterande, bilder, symboler, smycken, nätspridning ageras enligt följande:

1. Omedelbart samtal med elev för att upplysa denne kring betydelsen och allvaret i handlingen, ev klotter eller skadegörelse fotograferas.
2. Vid upprepade tillfällen eller grövre förseelser kontaktas vårdnadshavare enligt skolans rutin.
3. Vid varje förseelse avvägs om polis ska kontaktas.

Känner ni er osäkra på vad olika symboler betyder, besök gärna:

<https://expo.se/fakta/symbollexikon>

Begrepp

Nedanstående definitioner av begrepp är hämtade från diskrimineringsombudsmannen samt Skolverket.

Diskriminering

En förenklad beskrivning av diskriminering enligt diskrimineringslagen innebär att någon missgynnas eller kränks. Missgynnandet eller kränkningen ska ha samband med någon av de sju diskrimineringsgrunderna: kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder. Diskriminering kan vara direkt eller indirekt. Även bristande tillgänglighet, trakasserier, sexuella trakasserier och instruktioner att diskriminera är former av diskriminering.

Trakasserier

Det gemensamma för trakasserier är att de gör att en person känner sig förolämpad, hotad, kränkt eller illa behandlad. Trakasserier är ett beteende som är ovälkommet. Det är du som är utsatt för trakasserier som avgör vad som är kränkande. Samma beteende kan uppfattas som trakasserier av en person medan en annan person inte alls behöver bli illa berörd.

Trakasserier kan vara fysiska, verbala, psykosociala, texter och bilder med mera. En elev kan bli utsatt för trakasserier och kränkningar av både personal som andra elever. Trakasserier ska vara kopplade till diskrimineringsgrunderna vilket inte kränkande behandling behöver.

Sexuella trakasserier

Trakasserier kan också vara av sexuell natur. De kallas då för sexuella trakasserier. Det kan handla om beröringar, tafsningar, skämt, förslag, blickar eller bilder som är sexuellt anspelade. Det kan också handla om sexuell jargong.

Sexuella trakasserier skiljer sig från vanlig flirt genom att de är ovälkomna. Det är du som är utsatt som avgör vad som är kränkande.

Kränkande behandling

Med kränkande behandling avses ett uppträdande som utan att vara diskriminering enligt diskrimineringslagen (trakasserier eller sexuella trakasserier) kränker ett barns eller en elevs värdighet.

Kränkande behandling i dagligt tal kan omfatta många olika situationer medan kränkande behandling enligt skollagens mening är ett snävare begrepp. Exempel är nedsättande ord, ryktesspridning, förlöjliganden, fysiska handlingar, utfrysning, hot, uttryck som rör t ex övervikt eller hårfärg, knuffar, ryck i håret.

Kränkande behandling är ett beteende som är oönskat. Det är barnet eller eleven som upplever sig utsatt för kränkande behandling som avgör vad som är oönskat och kränkande. För att det ska vara

fråga om kränkande behandling enligt lagen måste kränkningen vara märkbar och tydlig. Den som kränker någon måste också förstå att uppträdandet upplevs som kränkande. I många situationer är det uppenbart att ett beteende är kränkande, men om det inte är det så måste barnet eller eleven klargöra för den som kränker att beteendet är ovälkommet. Barnet eller eleven kan också ta hjälp av personalen i verksamheten.

Det är viktigt att komma ihåg att yngre barn inte alltid har möjlighet att förmedla sina känslor på samma sätt som äldre barn och vuxna.

Repressalier

Om det kommit till skolans kännedom att en elev känner sig diskriminerad, kränkt eller trakasserad får inte eleven utsättas för straff eller annan negativ behandling. Repressalier kan till exempel vara sämre betyg, trakasserier i undervisningen, hot om våld eller annan ogynnsam behandling.

Repressalier handlar om att det skulle röra sig om en åtgärd eller underlåtenhet som innehåller ett hämndinslag, bestraffning eller dålig behandling och som är till nackdel för den som drabbats.

Främjande arbete

Främjande arbete handlar om att identifiera och stärka de positiva förutsättningarna för likabehandling i verksamheten. Arbetet utgår ifrån skolans övergripande uppdrag att verka för demokratiska värderingar och mänskliga rättigheter. Detta värdegrundsarbete syftar till att förankra respekten för alla människors lika värde samt att utveckla en skolmiljö där alla barn och elever känner sig trygga och utvecklas.

Förebyggande arbete

Det förebyggande arbetet syftar till att avvärja de risker för diskriminering, trakasserier eller kränkande behandling som finns i er verksamhet. Riskerna kan kartläggas på olika sätt (se mer under steget Kartlägg). Förebyggande mål och åtgärder måste motiveras av vad som kommer fram i en kartläggning.

Åtgärdande arbete

Det åtgärdande arbetet kräver goda rutiner för att upptäcka, utreda och åtgärda diskriminering, trakasserier, sexuella trakasserier och kränkande behandling. Det åtgärdande arbetet ska påbörjas så fort det kommit signaler om att ett barn eller en elev känner sig diskriminerad, trakasserad eller kränkt. Detta innebär också att verksamheten måste vidta åtgärder som dokumenteras och utvärderas för att förhindra att kränkningarna upprepas.

Mobbning

Man talar ofta om mobbning, men det begreppet används inte längre i skollagen, men innebär detsamma som kränkande behandling.

Utbildningssamordnare

Till utbildningssamordnare räknas verksamheter som omfattas av skollagen, högskolelagen och lagen om tillstånd att utfärda vissa examina. Varje enskild verksamhet, det vill säga skola eller motsvarande, ska arbeta med aktiva åtgärder enligt lagens krav.

Diskrimineringsgrunder

Diskrimineringslagen skyddar enligt 1 kap 1 § mot diskriminering. Diskrimineringslagen förbjuder bara särbehandling på de grunder som anges i denna lag; kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder, sexuell läggning och ålder.

Kön

Begreppet kön innebär att någon är kvinna eller man. Förbudet mot könsdiskriminering omfattar också personer som planerar att ändra eller har ändrat sin könstillhörighet. Det finns även andra perspektiv på kön och identitet som skyddas under diskrimineringsgrunden.

Könsidentitet eller könsuttryck

Med könsöverskridande identitet eller uttryck avses att någon inte definierar sig som kvinna eller man eller genom sin klädsel (eller på annat) sätt ger uttryck för att tillhöra ett annat kön. Begreppet omfattar dels en persons mentala eller självupplevda könsbild, dels hur någon uttrycker det som kan kallas personens sociala kön, till exempel genom kläder, kroppsspråk, smink eller frisyr.

Etnisk tillhörighet

Med etnisk tillhörighet menas nationellt eller etniskt ursprung, hudfärg eller annat liknande förhållande. Nationellt ursprung betyder att personer har samma nationstillhörighet, som till exempel finländare, polacker eller svenskar. Etniskt ursprung innebär att personer har ett relativt enhetligt kulturmönster. Som exempel kan nämnas att en person tillhör någon av de nationella minoriteterna såsom samer och romer.

Alla människor har en eller flera etniska tillhörigheter. Alla kan därför bli utsatta för etnisk diskriminering.

Religion eller annan trosuppfattning

Religionsfriheten är skyddad i såväl internationella konventioner som i svensk grundlag. Undervisningen ska vara icke-konfessionell. Skolan får inte missgynna någon elev på ett sätt som har samband med elevens religion.

Med religion avses religiösa åskådningar som exempelvis hinduism, judendom, kristendom och islam. Annan trosuppfattning innefattar sådana övertygelser som har sin grund i eller samband med en religiös åskådning, till exempel buddism, ateism och agnosticism.

Politiska åskådningar och etiska eller filosofiska värderingar som inte har samband med religion omfattas inte av diskrimineringslagens skydd.

Funktionsnedsättning

Med funktionsnedsättning menas varaktiga fysiska, psykiska eller begåvningsmässiga begränsningar av en persons funktionsförmåga som till följd av en skada eller en sjukdom fanns vid födseln, har uppstått därefter eller kan förväntas uppstå. Tillfälliga begränsningar av en persons funktionsförmåga är inte en funktionsnedsättning i diskrimineringslagens mening.

Funktionsnedsättning innebär en nedsättning av fysisk, psykisk eller intellektuell funktionsförmåga. Det är alltså något som en person har, inte något som en person är. En funktionsnedsättning kan märkas mer eller mindre i olika situationer som till exempel allergier, dyslexi, hörsel och synskador med mera.

Sexuell läggning

Med sexuell läggning menas homosexuell, bisexuell eller heterosexuell läggning.

Ålder

Ålder innebär uppnådd levnadslängd. Alla människor, oavsett ålder omfattas av lagens skydd mot diskriminering. Skyddet mot åldersdiskriminering omfattar alla, unga som gamla. Det är tillåtet att särbehandla av skäl som har samband med ålder

Bristande tillgänglighet

Från och med 1 januari 2015 ingår bristande tillgänglighet som en form av diskriminering i diskrimineringslagen. Med bristande tillgänglighet menas att en person med funktionsnedsättning missgynnas genom att en verksamhet inte vidtar skäligen tillgänglighetsåtgärder för att den personen ska komma i en jämförbar situation med personer utan denna funktionsnedsättning. Vilka åtgärder som är skäligen att kräva avgörs genom en helhetsbedömning i det enskilda fallet.

Exempel på åtgärder kan vara att utjämna trösklar eller erbjuda de hjälpmedel som någon behöver för att kunna delta i skolan eller i arbetet.